

Edebiyata göre felsefede hayal gücü, imaj dili, hayali aktarımlar daha az yer alır. Edebiyat kurgu esasına dayandığı için orada hayali konu; kişi, mekân ve zaman bulunur. Edebiyat bir konuyu alternatif değişik aktarım biçimleriyle sunar. Felsefe ise bir konuyu felsefi argümanlarla belirli aktarım biçimleriyle insanların dikkatlerine sunar. Yani felsefenin de edebi bir anlatım biçimi vardır (Sturm/ Timmermann).

Hatta felsefeye düşünce edebiyatı diyenler de vardır (Bkz. Freese 1990: 8). *Cicero*, Augustinus, Meister Eckharts, Erasmus von Rotterdam, Montaigne veya La Roche Foucauld, Lichtenbergs veya Nietzsche gibi kişilerin çalışmalarına bakılırsa yazdıkları eserlerin nereye kadar edebiyat ve nereye kadar felsefe olduğu ya da edebiyatın hangi noktada felsefeye dönüştüğü hususunda kesin bir karar vermek güçleşir.

Diğer taraftan *Roman à thèse* adıyla tanımlanan kitapların en güzel örneklerini var oluşu felsefeciler yazmıştır. Jean-Paul Sartre, Friedrich Nietzsche ve Fyodor Dostoyevski'nin romanları sadece savundukları tezin güçlü biçimde roman içine yerleştirilmesini değil, ayrıca edebi bakımdan da önemli sayılan eserler olarak ortaya çıkmıştır. Kısaca edebiyat felsefeye ne kadar yer veriyorsa, felsefe de edebiyata o kadar yer vermektedir. Hatta düşünsel içeriği ağır basan eserlerde bunları birbirinden ayırmak çok güçtür.

Edebiyat eserlerinin oluşumunu da sadece kurguya dayalı olarak değerlendirsek yanlış olur. Onun düşünce boyutunu göz ardı etmiş oluruz. Her eser en az bir düşünceyi aktarır ve belirli bir noktaya kadar düşünsel güdüm kurgusu vardır: Yani eser düşünce boyutu ile felsefi bilgi taşıyıcıdır (Bkz. Karakaya 1988: 81). Nitekim dünya edebiyatının büyük yazarları (Goethe, Schiller, Brecht, Thomas Mann Dostoyevsk, Tolstoy, Duma, Necip Fazıl, Nazım Hikmet vb.) dini, etik, politik ve sosyal sorunları anlatan felsefi içerikli eserleri ustaca kaleme almışlardır.

Felsefeyle edebiyatın geçiş noktaları için şöyle bir genel değerlendirme yapılabilir. Felsefe bilginin (*Erkenntnis*), eşyanın bizzat tabiatının arandığı, sorgulandığı ve zatileştiği yerde başlar. Bu eskiden beri bilgeliğin ideal ve temel düşüncesidir. Daha antik dönemden beri bireysel bir hedef olarak konmuştur. Felsefe bireyselliğin başladığı ve bitmediği noktada edebiyat olmaya başlar.

Amerikalı felsefeci Martha Craven Nussbaum edebiyat ile felsefe ilişkisini ahlak boyutunda incelemiştir. Onun bu konudaki tezini şöyle özetleyebiliriz. Edebi eserlerde tipik karakterlerin dünyalarına girmek etik bir düşünce verir ve dolayısıyla bizim ahlak anlayışımızı belirler. Bu tez ahlak felsefesi ve gerçek hayatın karşıtlığından doğar ki, bu da en iyi şekilde kendini edebi eserlerde bulur. Çünkü edebi eserlerin düşüncenin, bu dünyada yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların kurgusal olarak somutlaştırılmasıdır (Bkz. Nussbaum 1990). Edebi eserlerde figürlerin düşünceleri ve yaşantıları okur tarafından alınılanmakta ve okur eserde kendinden bir parça görmekte ve çoğu zaman da kendisini figürlerle aynılaştırarak tecrübe dünyasını geliştirmektedir.

Edebiyat bireysel kahramanların kaderlerini konu alırken, felsefe bireysel kişileri esas almaz. Felsefi düşünce duygu boyutunu köreltirken, eser içerisinde duygu ve empati önemli rol oynar. Salt rasyonel, akılcı ve duygusuz entelektüel telkinler her şeye rağmen kuru, güçsüz kalır, çünkü davranışlarımız belirli bir oranda duygularla